MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR ve BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 250 KURUŞTUR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 32 | 24 MART 1969 | SAYI: 1547

ÖZEL YÜKSEK OKULLARLA İLGİLİ SENATO ARAŞTIRMA KOMİSYONU RAPORU'NUN SENATO'DA GÖRÜŞÜLMESİ DOLAYISIYLA MİLLÎ EĞİTİM BAKANI SAYIN İLHAMİ ERTEM'İN SENATO'DA YAPTIKLARI KONUŞMA

Sayın Başkan, Sayın Senatörler,

Yüksek Senatoya sunulmuş bulunan «Özel Yüksek Okulları Araştırma Komisyonu Raporu» ile ilgili olarak Bakanlığımızın görüşlerini arzetmek üzere söz almış bulunuyorum.

Türkiye Cumhuriyeti bugünkü Türk yurdunu, yoksulluğun, harabiyetin ve cehaletin, hemen her şeyi kavuran, kökünden kurutan rüsûbu ile baştanbaşa kaplı olarak devralmıştır.

Aradan geçen yarım yüzyıla yakın bir sürede katedilen yol, tenkit edilen birçok hususları olsa da ümit ve iftihar vericidir.

Bu zaman içinde memlekette, büyük gayretler, emekler ve fedakârlıklar sonucu, bütün alanlarda vaki ilerlemeler arasında, dikkate en fazla değer olanı, hiç şüphe etmiyorum ki, hâlâ mevcut noksanlara, başarılması gereken işlere, henüz ulaşılmamış hedeflere rağmen eğitim ve öğretim alanında elde edilen müsbet sonuçlardır.

Bu sonuçlar, müesseselerin sayısında, öğrenci ve öğretmen miktarında, programların gelişmesinde, kalitesinde, müesseselerin tâbi oldukları mevzuatın mahiyetinde ve demokratik esaslara uygunluğunda açıkça görülür.

Yüksek oranda bir nüfus artışı, devamlı surette gelişen okuma heves ve azmi, eğitim müesseselerimizi daimî olarak etkilemektedir.

İlköğretimi, birkaç yıl sonra % 100 gerçekleştirmek için girişilmiş plânlı gayretlerin ve aksatılmadan yürütülen çalışmaların, orta öğretime intikali ne derecede arttırdığı, bunun ise tabiî ve kaçınılmaz neticesi olarak yüksek öğretim kurumlarının hangi ölçüde zorlandıkları açıkça bilinen gerçeklerdir.

Bu öğretim yılında, lise ve dengi okullarımızdan 56 320 öğrenci mezun olmuştur. Bunlar, yüksek öğrenimin namzedi durumundadırlar. Bunlardan lise çıkışlı 23 830 öğrenci bu yıl üniversitelere girme arzusunu göstermiştir.

Üniversitelerimizin kontenjanları toplamı halen 13 223, Akademi ve Yüksek dereceli resmî okullarımızınki ise 10 535 dir.

Gerek üniversiteler, gerek resmî yüksek okullar itibarı ile bu sınırlılığı, sadece bizim memleketimize mahsus bir mahrumiyet hali zannetmek yanlıştır.

Öğretim görevinin yanında esaslı bir fonksiyonu araştırma olan üniversitelerin özelliklerinden gelen, sınırlılık devam edecektir.

Biz bir yandan yeni üniversiteler ve resmî yüksek okullar kurmaya diğer taraftan mevcutlardan azamî derecede faydalanmaya çalışmaktayız.

Halkın eğitim ve öğretim ihtiyaçlarının karşılanması, Anayasamız ile Devlete verilmiş başlıca görevlerden biridir. Bu görev, ilk ve orta öğretim seviyesinde, hemen tamamen Devlet tarafından ifa edilmekte, yüksek öğretim seviyesinde ise yukarıda arzedildiği üzere bütün gayretlere rağmen açıklar bulunmaktadır.

Bu durum, başka birçok memlekette yıllarca önce, bizde ise altı yıl evvel özel yüksek okulların açılmalarına sebep olmuştur.

İlk Türk Özel Yüksek Okulunun tesisi 1962 yılındadır.

Bizde, bütün dereceleri ile özel okulların açılış, işleyiş ve kontrolleri hususlarını düzenleyen mevzuatın ilki, 1915 yılında çıkarılmış bulunan Mekâtibi Hususiye Talimatnamesidir.

1961 Anayasası, 21. maddesi ile *«Bilim ve Sanatı Serbestçe Öğrenme ve Öğretme Hakkını»* temel haklar meyanında saymış, özel okulların bağlı olacağı esasların bir kanunla düzenleneceği belirtilmiş, 120. maddesi ile de üniversite açma hakkını sadece Devletin inhisar ve yetkisine tevdi etmiştir.

Anayasanın da icabı olarak, 8 Haziran 1965 tarihinde 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çıkarılmıştır.

Bu kanun, özel okulları bütün dereceleri ve cepheleri ile düzenleyici bir nitelik taşımaktadır.

Özel Yüksek Okulların kısa zamanda çoğalma temayülü göstermeleri bu okullarla ilgili yapıcı tedbirlerin *II. Kalkınma Plânında* da yer almasına vesile teşkil etmiştir.

Bugün, memleketimizde, çeşitli dallarda 18 Mühendislik, 13 Eczacılık ve Dişhekimliği, 11 İktisadî ve Ticarî İlimler ve Gazetecilik, 2 de Tatbikî Güzel Sanatlar olmak üzere 44 özel yüksek okul faaliyet halindedir.

1968 - 1969 öğretim yılı başında bu okulların birinci sınıflarına 12 054 öğrenci kaydolunmuştur. 1967 - 1968 öğretim yılında bu okullara devam eden 25 252 öğrenciyi hesaba katarsak, toplam olarak yüksek okullarda 39 691 öğrenci bulunmaktadır.

Senato Araştırma Komisyonunun Raporuna 20 özel yüksek okul konu teşkil etmiştir. Bu okullar 19/10/1962 tarihinden 27/12/1967 tarihine kadar geçen süre içinde açılmışlardır.

1962 - 1963 öğretim yılında 2, 1963 - 1964 öğretim yılında 5, 1964 - 1965 öğretim yılında 5 adet olmak üzere cem'an 12 okulun açılışı, 625 Sayılı Kanunun yayımlanmasından önceki tarihlere isabet etmekte, yani Mekâtibi Hususiye Talimatnamesine dayanmaktadır.

Bu okullar, ayrı ayrı 5 Millî Eğitim Bakanı tarafından açılmışlardır.

Bu mâruzatımın maksadı, özel yüksek okulların, Millî Eğitim sistemimiz içindeki, hukukî ve fi'lî durumlarını ana hatları ile tesbit etmektir.

II.

R A P O R A   G İ R İ Ş

Sayın Senatörler,

Eğitim ve öğretim kurumlarının, her memlekette, zaman zaman, ciddî inceleme ve araştırmalara konu teşkil ettiklerini bilmekteyiz.

Bu inceleme ve araştırmalar, öğretim kurumlarının kuruluş gayelerini, işleyiş tarzlarını, mahsullerini, değerlerini ve günün şartlarına intibak kabiliyetlerini kavramaktadır.

Amerika, İngiltere ve Avrupa'da özellikle yüksek öğretim kurumları üzerinde ,çok taraflı inceleme ve araştırma çalışmalarına girişilmiş ve önemli sonuçlara varılmıştır.

Bizde de, son yıllarda yapılmış çok önemli bir araştırma mevcuttur. Bu araştırma, üniversitelerimizin temel mes'eleleri üzerinde cereyan etmiş ve Yüksek Senato'nun eğitim ve öğretim kurumlarımıza karşı gösterdiği yakın ve devamlı ilginin canlı bir eseri olmuş, telkinleri icraya yol göstermiştir.

Yüksek Senato'nun 23/11/1967 tarihli 6. Birleşiminde özel yüksek okullarımızla ilgili olarak bir inceleme ve araştırma

yapılması hususundaki kararını da, biz bu açıdan değerlendirerek büyük bir memnunlukla karşıladık.

Zira, Trkiye'de henüz 5 - 6 yıllık bir geçmişi bulunmasına rağmen dikkate değer bir gelişme göstermiş olan özel yüksek okulculuğumuzun, Bakanlığımız dışında, yüksek bir heyetce inceleme konusu yapılması, hiç şüphesiz Milli Eğitimimiz bakımından büyük bir hizmet sayılmaya namzettir.

Bu suretle, Bakanlığımız, kendi devamlı inceleme ve araştırma faaliyetlerinin sonuçlarını, tarafsız ve yüksek bir değerlendirme heyetinin varacağı objektif neticelerle karşılaştırmak imkânına kavuşmuş olacaktır.

Bu anlayış ile incelemediğimiz Araştırma Komisyonu Raporu ile mutabık bulunduğumuz ve mutabık bulunmadığımız birçok hususların varlığına rağmen, Yüksek Senato adına vazife görmüş arkadaşlarımın gayretlerini minnet ve teşekkürle karşıladığımı ifade etmek isterim.

Normal şartlar altında, herhangi bir tesir veya tazyikin ağırlığı hissedilmeden yapılan inceleme ve araştırmalarla, konu etrafında yaratılan atmosferle bir problem haline sokulduktan sonra yapılan inceleme ve araştırmalar arasında fark vardır.

Durum, özel yüksek okullar itibarı ile maalesef böyle olmuştur. Araştırma Komisyonu, özel yüksek okullar konusunu, eğitim ve öğretim meselelerinin ele alınışında gerekli olan tarafsızlık ortamında değil bilâkis konunun doktrin ve politika ile karıştırıldığı, basının bir kısmında pek çok kalemin aleyhde devamlı ve kesif neşriyatta bulunduğu efkârı umumiyeyi tesir altına almaya çalıştığı bir ortamda faaliyete geçmiştir.

Komisyonun, böyle bir atmosfer içinde araştırmaya başlaması üyelerin değerli kişilikleri dışında, milli eğitimimiz için, bir talihsizlik olmuştur.

Bakanlık olarak biz, bu müesseselerin toptan veya teker teker problemlerini, eksik ve noksanlıklarını bildiğimiz kadar, yine toptan ve teker teker eğim ve öğretim hayatımıza kazandırdıkları değerleri de bilmekteyiz.

İsterdik ki, müesseselerin tesbit edilen veya zan olunan eksik ve noksanları kadar, değerli yönlerine de raporda yer verilsin. Böyle bir rapor, tarafsızlığı ve objektifliği ile geniş ölçüde kabule mazhar olurdu.

Oysa ki, raporda, eksik ve noksanların özellikle yer alışına şahit olduğumuz halde, olumlu tarafları tesbit gayretine ve bunlara da temas arzusunun aynı hararetle hissedildiğine şahit olmamaktayız. Bunun, Bakanlıkta olduğu kadar incelenen müesseselerde de bir hayal ve şevk kırıklığı tevlit etmiş bulunduğunu ifade etmeme müsaadenizi rica ederim.

Bu hususu bir misalle açıklayayım. «Araştırmaya Tâbi Tutulan Özel Yüksek Okullara Ait 21 Adet Okul Dosyası» başlıklı dökümanda, bir özel yüksek okulun baskı ve cilt makinasının mevcut olduğuna, ders notlarının burada basılması yoluna gidildiğine temas edilmiş ise de, aynı yerde, bu özel yüksek okulun 21 adet mesleki eser yayınladığına ve bunlardan bir kısmının resmi yüksek okullarda dahi ders kitabı olarak takip edildiğine lütfen işaret buyurulmamıştır.

Böyle misalleri çoğaltarak zamanınızı almadan, diyorum ki, insanları da, müesseseleri de islâhın en iyi, en doğru yolu onlara kusurları kadar meziyetlerini de birlikte söylemektir. Bu davranış, kadir bilirliğin de, objektifliğin kaçınılmaz icabıdır.

Sayın Senatörler,

Araştırma Komisyonu Raporunda yer alan, münferit fakat önemli bazı kısımlara geçmeden önce, raporun hazırlanışına yön vermiş görünen bazı temel meselelere dokunacağım.

A — Resmî öğretim kurumları için varit olduğu gibi, özel yüksek okullar itibariyle de, daha az veya daha çok, fakat mutlaka bir takım eksikler, noksanlar, arızalar, tashih ve tadile muhtaç taraflar vardır. Bu hakikat, genel olup sadece bizim okul, eğitim sistemimiz bakımından değil, bütün memleketlerdeki okul ve eğitim sistemleri için de değişik ölçüler de varittir.

Bu görüş kabul edilmeseydi eğitim sistemlerindeki değerlendirme ve teftiş mekanizmalarına, araştırma ve inceleme faaliyetlerine hiç lüzum kalmaz ve neticede de, içine kapalı, kendini beğenmiş eğitim sistemleri tekâmülden mahrum şekilde demode olur, tükenirlerdi.

Bizim, belki en kuvvetli yönümüz, kendi sistemimizin arızalarına tam mânası ile vakıf oluşumuz, bunları tesbit ve sebepleri ile ortaya koyabilmek için devamlı çaba gösterişimiz ve tashihleri için de, her an isbata kabil bir çalışma içinde bulunuşumuzdur.

Araştırma Komisyonu Raporundaki eksik ve noksanlar, Bakanlığımızın daha önce yaptırdığı teftiş raporlarındakinin aynıdır. Meselâ,

SENATO ARAŞTIRMA RAPORU:

Okuldaki su ihtiyacının bahçedeki kuyudan motopompla çekilip 8 tonluk bir depoya verildiği, oysa okulun günlük su ihtiyacının bunun üç, dört misli olduğu, ayrıca *motopompların zaman zaman arıza yaparak* okulu susuz bıraktığı tesbit edilmiştir.

BAKANLIK TEFTİŞ RAPORU:

Okulun, lâboratuvarların ve kafeteryanın günlük su sarfiyatı 25 - 30 ton arasındadır. Ve geceleri iki kuyudan akümüle olan su miktarı bu ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Bundan başka *motopomplar da zaman zaman arıza yapmaktadır.*

SENATO ARAŞTIRMA RAPORU:

Okulun gündüz bölümü için *bir doktorun görevlendirilmiş olduğu ifade edilmiş ise de, hakikatte bu zatın ancak haftanın iki günü okula uğradığı öğrenilmiştir.*

BAKANLIK TEFTİŞ RAPORU:

Okulun gündüz bölümü için *bir hekim görevlendirilmişse de, bu zat haftada iki gün okulun hastalanan öğrencilerini* muayene etmektedir.

SENATO ARAŞTIRMA RAPORU:

Nitekim mevcut lâboratuvarların durumu dikkate alınarak birinci sınıfa alınacak öğrenci sayısının 250 yi aşmaması 2/10/1967 tarihinde verilen Uzmanlar Heyeti raporunda da kesin olarak belirtilmiştir. Buna rağmen okul, birinci sınıfa 438 kayıt yapmıştır. Bunlardan başka beklemeli durumda olup kış sömestrine devam etmeyen 175 öğrencinin daha bulunduğu tesbit edilmiştir.

BAKANLIK TEFTİŞ RAPORU:

Bilindiği gibi Uzmanlar Heyeti Raporunda bu okulda öğrenimin mühim bir kısmını teşkil eden lâboratuvar çalışmaları gözönüne alınarak 1. sınıf öğrenci sayısının 250 yi geçmemesi gerekir; denilmektedir. Halbuki bu yıl okulun 1. sınıfına 438 öğrenci alınmıştır. Bundan başka geçen ders yılında 1. sınıfta okuyup baraj derslerin imtihanlarını veremedikleri için beklemeli durumda olan ve Şubat ayında girecekleri imtihanlarda başarı sağladıkları takdirde bu ders yılının ikinci yani güz sömestrine devam edecek öğrencilerin sayısı da 175 dir.

Sayın Senatörler,

Bu birkaç örnek dahi Bakanlığımızın bu konudaki hassasiyetini tesbit ve bunun derecesini tâyin etmek yönünden yeterlidir sanırım.

Teftiş raporları, Bakanlığımızca dikkatle incelenmekte, bütün esasları ilgili kuruma duyurulmakta, kuruma gerekli direktifler verilmekte, niectesi takip olunmaktadır.

Diyebilirim ki, Araştırma Komisyonunca tesbit ve rapora alınmış hiçbir noksan yoktur ki, daha önce Bakanlığımızca araştırılıp ortaya çıkarılmış ve giderilme tedbirlerine tevessül edilmiş olmasın.

B — Araştırma Komisyonu Raporunda, belirtilen noksanların ve arızaların sebebi, Tüzüğün henüz çıkarılamamış olmasına bağlanmakta ve bu cihet bütün rapor boyunca özellikle tekrarlanmaktadır.

Tüzüğün henüz çıkmamış bulunduğu gerçektir. Bunun, bir takım arızalara sebep olduğu da doğrudur. Ama, olayı, ağırlığı ile ifade ettikten sonra, rapor boyunca tekrarlamaktaki maksadı anlamak zor olmaktadır.

Özel Yüksek Okulculuğun, bizim için yepyeni ve çok değişik cepheleri ve meseleleri mevcut bir sistem olarak meydana çıkışı hakikatı karşısında, bu sistemi tanzim edecek mevzuatın hazırlanmasında çok hassas davranılması gerektiğinin takdir edilebileceği kanaatindeyim.

1961 Anayasası üzerine, hazırlanması gereken özel öğretim kurumları kanunun tasarısının ancak iki yılda hazırlanıp Meclise sunulduğu ve 51 maddeden ibaret olan bu kanunun Meclisten çıkarılmasının da iki yıl aldığı malûmdur.

160 maddelik Özel Öğretim Kurumları Tüzüğü ise ana okulundan itibaren bütün okul derecelerini ve derecesiz kurumları açılışlarına teşebbüsten itibaren düzenleyici mahiyet taşımakta, özellikle, yüksek okullar için birçok maddeyi ihtiva etmektedir. Bu iihtiyaç, kanunda yüksek okullarla ilgili maddelerin azlığından neş'et etmiştir. Komisyonun özel yüksek okullar için ayrı bir kanun çıkarılmasını teklif etmesi tüzükte özel yüksek okullara fazla yer ayırmamızın isabetini göstermektedir. Bu yepyeni sahada yeterli bir tüzük çıkarılması resmi-özel pek çok kurumlarla yazışmalar, fi'li temaslar gerektirmiş, bu da uzun zaman almıştır.

Tüzük, altı ay kadar önce Yüksek Başbakanlığa sunulmuş ve Ağustos 1968 de de Başbakanlıktan Danıştay'a intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

Biz, tüzüğü büyük önemine lâyık bir titizlik içinde itina ile hazırlamış, Bakanlığımızın elinde olmayan gecikmeler de asgariye indirmeye çalışmışızdır.

Bu itibarla, istirhamım, geçirlien zamanın en yi şekilde değerlendirildiğine itimat buyurulması olacaktır.

Kanun ve tüzüğün gerektirdiği sair yönetmeliklerin de Bakanlığımızca hazırlanmış olduğunu, tüzüğün yürürlüğe girmesini müteakip derhal uygulanmaya konulacaklarını arzederim.

C — Komisyon, kendi takdirine göre yanlış saydığı bazı hususlarda Bakanlığın ne gibi mecburiyetlere uyma durumunda bulunduğunu biraz araştırmış olsa idi, hakşinaslık etmiş olacak, meselelerin derinliğine inme imkânını bulacaktı.

Raporda farklı mahiyette bazı okulların aynı bina içinde bulunmaları hususuna temas edildiği gibi, bazı okulların bulundukları binada, diğer kuruluşların, yazıhane ve emsalinin varlığı üzerinde durulmakta ve Bakanlığımızın bu cihetle ilgilenmediği kaydedilmektedir.

Bu konuda Bakanlığın ilgisizliği, müsamahakârlığı töhmeti tamamen yersizdir. Biz de, esas itibarı ile, bir binada, tek bir yüksek okulun bulunmasını arzu ve temenni etmekteyiz. Fakat, Kat Mülkiyeti Kanunu muvacehesinde, Danıştay'ın verdiği istişarî mütalâa, kuruculara bu imkânı bahşetmiş bulunuyor. Kaldı ki kurucuların yeni ve modern binalar yapmaları, bu tenkitleri mesnetsiz hale getirmektedir.

Bakanlığımız, birçok sebeplerle Hukuk Yüksek Okulunun açılmasının isabetli olmayacağı tezini müracaatlar karşısında savunmuş ise de, Danıştay'ın Bakanlık aleyhine verdiği karar neticesinde Hukuk Okulunun açılması işlemi muameleye konmuştur. Bu iki misal dahi gösteriyor ki, hâdiselerin sebeplerini yeter derecede araştırmadan Bakanlığı sadece hatalı davranışlar içinde takdim etme insafla bağdaşır bir tutum değildir.

D — Sayın Senatörler,

Bir iki noktaya daha temas etmek suretiyle rapora esas itibariyle hâkim olan bir kısım düşüncelerin temenni ve arzuların mevzuat ve realite ile bağdaşmadığını belirteceğim.

Raporda, birçok yerde, kiralık binalarda okul açılmasının kanunun 8. maddesine aykırı olduğu ısrarla tekrarlanmaktadır.

Okulların kiralık binalarda açılmaması bir temenni olsa idi, buna biz de memnuniyetle katılırdık. Fakat, ne yazık ki, bir kısım okulların kiralık binalarda açılmalarına izin verilişi, raporda itham sebebi olmuştur. Bu da mevzuatın bütünü ile dikkate alınmamasından doğmaktadır.

Zira kanunun 8. maddesi, kurucunun: binanın tapu ile maliki veya sözleşme ile intifa hakkının sahibi olması şartını koymuştur. «İntifa hakkına sözleşme ile sahip olmak» bir gayri menkule kiracı sıfatiyle tasarruf etme mânasını ifade etmektedir.

Biz, yapıcı, yol gösterici bütün tenkit ve temennileri daima minnet ve teşekkürle karşılayıp, mevzuatın âmir hükümlerini uygularken bizi kusurlu bulma, bilmem ne dereceye kadar objektif bir tenkittir.

E — Öğretim kurumlarının isabetle değerlendirilmelerinde mezunlar üzerinde de durulmasının bir zaruret olduğu aşikâr iken raporda bu cihetten nedense hiç bahsedilmemiştir.

Bu önemli konuda bir misal vereyim; Özel Mühendislik Okulu mezunlarından yüksek mühendis olmak üzere resmî yüksek okul ve üniversitelerimize müracaat edenler, giriş imtihanlarını üstün bir başarı ile verip bu okullara kabul edilmişler, aynı üstün başarı ile mezun olmuşlar, dış memleketlerde de bu başarıyı gösterip sahalarında doktora derecesi için kabul olunmuşlardır.

F — Sayın Senatörler,

Bakanlığımızca üzerinde ehemmiyetle durulan bir husus, raporda *«Hayırlı bir fikir olmaktan ileri gidemediğinin açıkça anlaşıldığı»* şeklinde kaydedilmiştir.

Bahsedilen bu teşebbüs, özel yüksek okulların değerlendirilmesi için bütün üniversitelerimizin resmî yüksek okullarımızın ve meslek teşekküllerinin iştiraki ile kurulan *«Değerlendirme Kurulları»*dır.

Bu teşebbüs, Komisyonu tahmini hilâfına gerekli formaliteleri, üye seçimleri tamamlanınca hayırlı bir fikir olmaktan çıkmış, «Değerlendirme Kurulları» 17 - 18 Ekim tarihlerinde Ankara'da Millî Kütüphane'de önce Genel Kurul halinde, sonra da İhtisas Bölümleri şeklinde toplanmışlardır.

Üniversitelerimizin ve Resmi Yüksek Okullarımızın temsil edildiği bu Kurullar, Değerlendirme ve Denetleme Komisyonlarında kıymetli rol oynayacaklardır.

Sayın Senatörler,

Raporda, üzerinde durulmaya değer görülmeyen mühim bir konu da, Yüksek Okulların teker teker ve toplu olarak ücretsiz, burslu, indirimli veya kredili okuttukları öğrenciler konusudur.

Ben, çok basit bir hakşinaslık icabı olarak geçen yıl bu tarz okuttukları 617 genç sebebiyle bu hayırlı icraatı bilgilerinize sunarım.

Ayrıca, dikkate değer bir husus, Komisyonu, özel yüksek okullarla ilgili olarak hem resmî, hem özel okul öğrenci temsilcileri ile uzun toplantılar yapmış olmasına, onların görüşlerine raporda 4 sayfa yer ayırmış bulunmasına rağmen, okul kurucuları ile böyle bir toplantı yapmak lüzumunu hissetmemiş oluşudur.

Öğrencilerle yapılan toplantılardaki isabeti tamamen takdir etmekle beraber, Özel Yüksek Okulların temsil eden hemen hepsi ithamlarla hırpalanan kuruculara, görüşlerini ifade için bir imkânın bahşedilmemiş oluşunu tarafsızlıkla bağdaştıramıyorum.

Sayın Senatörler,

Araştırma raporunun hazırlanmasına, objektifliğine, büyük ümitler beslediğimiz değerine olumsuz şekilde tesirler icra etmiş görünen bu kısımlara belirtmek mecburiyetinde kalmış olmaktan dolayı cidden müteessirim.

III. KISIM

Sayın Senatörler,

Komisyon raporunda, tenkit konusu yapılmış olan belli başlı hususlarda Bakanlığımızın icraatını ve kesin tedbirlerini arz edeceğim.

1 — Bir özel yüksek okulun faaliyete geçebilmesi, açılma ve öğretime başlama izinleri alması, iki defa Uzmanlar Heyetince olumlu rapor verilmesine bağlıdır.

Uzmanlar Heyeti iki Bakanlık müfettişi, bir Talim ve Terbiye Dairesi temsilcisi ile resmi yüksek okullardan veya fakültelerden iki öğretim üyesinden teşekkül eder. Bu öğretim üyeleri, kendi kurumlarınca seçilir.

Heyetler, açılma izni safhasında okulu bina imkânları yönünden öğretime başlama izni safhasında ise ders araç ve gereçlerinin yeterliği yönünden inceleyip, resmi benzerleri ile mukayese ederek, öğrenci sayısını da tesbit ederler.

Bu raporları olumlu olmayan hiçbir okula izin vrilmemiştir.

Heyetlere, bina kontrolünde gözönünde bulunduracakları hususlar, bildirilmekte, ders araç ve gereçlerinin resmi okul ve üniversitelerden sağlanmış listeleri tevdi olunmaktadır.

Bunlar, ideal olmamakla beraber, standartları temsil etmektedirler. Kitaplıklar için de ana ölçüler Değerlendirme Kurulunca belirtilmiştir.

2 — Özel yüksek okulların, kendi öğretim üyelerini yetiştirme bakımından hiçbir teşebbüste bulunmadıkları şeklindeki iddia yanlıştır.

İstanbul Özel Yüksek Eczacılık Okulu 5 öğretim yardımcısı, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Özel Yüksek Okulu 2 Doçent, 5 doçent adayı, 2 doktor adayı ve 7 asistan, Ege Mühendislik ve

Mimarlık Özel Yüksek Okulunun 3 Doçent, İzmir Yakındoğu Eczacılık, Diş Hekimliği ve Kimyacılık Özel Yüksek Okulları 16 asistan, İzmir Efes Dişhekimliği ve Eczacılık Özel Yüksek Okulları 9 asistan, İstanbul Işık Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu 15 öğretim görevlisi, İzmir Mithatpaşa Gazetecilik Özel Yüksek Okulu 5, Kimya Mühendisliği Özel Yüksek Okulu 4, Eczacılık Özel Yüksek Okulu 4 asistan olarak yetiştirmektedirler. Şüphesiz bunlar yeterlideğildir. Ama, ümitle başlayıştır.

3 — Özel yüksek okulların tesbit edilmiş kontenjanı aşmaları bizce ciddi bir mesele olarak ele alınmaktadır. Ancak, kontenjan tecavüzlerini bütün okullara şamil bir vakıa olmadığını da kaydetmek isterim. Teftişler sonucunda tesbit edilen bu gibi durumların bertaraf edilmesi üzerinde ehemmiyetle durulmuş, kusurlu görülen 11 okula gerekli ihtarlar yapılmıştır. Aynı dallarda yeniden okullar açılması kontenjan zorlamalarını önlemiştir.

Bu yıl özel yüksek okulların 1. sınıfları için tesbit edilen yekûn kontenjan, gece ve gündüz olarak, 25 407 iken, geçen haftaya kadar vaki kayıt sayısı 12 054 ü aşmamıştır.

4 — Öğrencilerden alınan ücretler konusunda yer yer rastlanan yönetmelik dışı tatbikat ehemmiyetle takip olunmaktadır.

5 — Özel yüksek okulların para ile diploma dağıttıkları şeklindeki şayiaların, rapor muvacehesinde yersizlikleri ortaya çıkmıştır. Zira rapor, son sınıflardaki başarı oranını yüksek değil düşük bulmaktadır.

Komisyonca, ilk sınıflarda doğrudan geçilmesi halinin başarıyı yüksek gösterdiği fikri, baraj sınıflarda elemeler olduğunun kabulü mezuniyetin zorluğunun teslimi memnuniyet vericidir.

Şunu arzedeyim ki, bundan böyle ara sınıflara da imtihanlar koyarak bu mahzurları da bertaraf etmiş bulunuyoruz.

Özel yüksek okullarda diplomaya esas olan her dersin imtihanı, o dersin öğretmeni ile, resmî yüksek okul veya fakültelerden gelen iki öğretim üyesinden müteşekkil jüriler huzurunda yapılmaktadır.

6 — Rapor hilafına, özel yüksek okulların, imkânlar zorlanarak her yıl teftiş ettirilmeleri prensip kararının alınıp uygulandığını arzederim.

Meselâ: Yüksek Dişhekimliği Özel Yüksek Okulu 1963, 1964, 1966 ve 1968 yıllarında olmak üzere 4 kere, İstanbul Eczacılık Özel Yüksek Okulu 1963, 1965, 1966 (2 defa) ve 1968 yıllarında olmak üzere 5 kere, İstanbul Şişli İktisadi ve Ticari İlimler Özel Yüksek Okulu 1963 (2 defa), 1966, 1968 yıllarında olmak üzere 4 kere teftiş ettirilmişlerdir.

1967 - 1968 öğretim yılında bütün okullar teftişe tabi tutulmuşlardır. Bu teftişler sonunda sabit olan eksikler, kontenjan fazlalıkları, ilgili okullara derhal tebliğ edilmiş, gereken ihtarlar yapılmış, eksiklerin ve hataların devamı halinde okulların, 625 Sayılı Kanunun 15. maddesi hükmüne göre kapatılacakları bildirilmiştir.

Geçen yıl yaptırılan teftişlerde tespit olunan eksiklerin giderilip giderilmediğinin yerinde incelenmesi için bu okulların yeniden teftişine başlanılmıştır.

7 — Bu ders yılından itibaren, bütün özel yüksek okullarda yönetmelikler ve programlar, okulların niteliklerine göre, benzeri resmi okullar emsal alınma suretiyle, tek tip hale getirilmektedir.

8 — Okullarda vazife alacak öğretim görevlilerinin seçimleri hususu, raporda telkin edilenden daha yeterli bir şekilde ele alınmış ve inha edilenlerin Bakanlıkça tayinleri için, resmî yüksek okul veya ilgili fakültenin müsbet mütalâası şartı konmuştur.

Çok Sayın Senatörler,

Araştırma Komisyonu, mahiyet ve derinliğine yukarıda temas ettiğim incelemeleri sonunda, şöyle bir sonuca varıyor.

"Özel okulların, Anayasanın 21. maddesinin 3. fıkrasına aykırı bir halde bulundukları kanısına varılmıştır." diyor.

Bununla, özel okulların, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olmadıkları ifade edilmek isteniyor. Ancak, bu katı ve şumûllü hükme varan Komisyon, aynı raporda, bir sayfa önce "Özel okullarda yapılmakta olan öğretim niteliği yönünden değerlendirmenin Komisyonca mümkün olamadığı" hükmünü açıklıyor. Şimdi Komisyonun vardığı neticelerin ne derece objektif ve ilmî olduğunun takdirini Yüksek Heyetinize bırakıyorum.

Sayın Senatörler,

Komisyonun raporunun sonunda tadat ettiği teklif ve temennilerine gelince, Bakanlığımızın bunlardan çok daha fazlasını realize etme yolunda olduğunu ve yapıcı her teklif ve temenniyi gerçekleştirmek için elindeki bütün imkânları kullanmaya amade bulunduğunu bilhassa belirtirim.

— Okulların, mahiyetlerine göre ayrı ayrı, ders araç ve gereçleri ile ilgili standartlar fakülte ve resmi okulların yardımı ile tesbit edilmiştir.

— Bina standartlarına pek yakında son ve kat'i şekilleri verilmiş olacaktır.

— Okulların kendi öğretim üyelerini yetiştirmeleri konusu üzerinde ehemmiyetle durulmaktadır.

— Öğretim görevlisi sıfatı ile inha edilenlerin yeterliklerinin tespiti, resmi yüksek okullara ve fakültelere bırakılmıştır.

— Okulların yönetmelikleri ve programları benzeri resmi okullara kıyasla tek tipe irca edilmiş ve bu prensip bu öğretim yılı başından itibaren uygulamaya konulmuştur.

— Okul programları, asgari resmi benzerlerinin aynıdır. Ancak bu seviyeye ek ilâveler kabul edilmektedir.

— Bakanlığımızca Özel Okullar Tüzüğü altı ay önce tamamlanarak Yüksek Başbakanlığa sunulmuş, oradanda Ağustos ayında Danıştay'a gönderilmiştir.

— Bütün üniversiteler, resmi yüksek okullar ve meslek teşekküllerinin iştiraki ile Değerlendirme Kurulları teşkil edilmiş ve faaliyete geçmiştir.

Bu kurullar denetleme ve değerlendirme faaliyetlerine, yüksek seviyede yetkili ilmi kuruluşlar olarak devam edeceklerdir.

— Okullar, Bakanlığımızca devamlı olarak ve özel bir programa göre grub teftişlerine tabi tutulmaktadırlar.

— Teftiş sonuçları, teferruatıyla okullara tebliğ edilmektedir.

Bu sonuçlar, eğer bir okulun tasfiyesini gerekli kılacak. İlgillerin tecziyelerini icap ettirecekse bu da tereddütsüz yapılacaktır. Biz, Türk Maarifinin haysiyetini, memleketin ve çocuklarımızın menfaatını her şeyin üzerinde tutmak azim ve kararındayız.

— Diplomaya esas olan bütün dersler, bütün disiplinler her okul için, her sınıfta itina ile birer birer tesbit edilmiştir. Bunun mânası şudur:

Jürilerle yapılan imtihanlar, artık sadece son sınıflarda değil, ara sınıflarda da yapılacaktır.

Sayın Senatörler,

Biz, özel okulculuğu, çocuklarımızın okuma arzularını istismar suretiyle gayrimeşrû bir kazanç kaynağı haline getirecek olan her teşebbüsün amansız şekilde karşısındayız. Fakat, özel okulculuğu bir amme hizmeti sayarak onu yurt hizmetinde verimli ve şerefli bir müessese halinde çalıştıran özel teşebbüsü de teşekkürle karşılayıp desteklemekteyiz.

Bizi bu karara, Anayasamız, kanunlarımız, memleket gerçeklerimiz, hür ve demokratik bir toplum düzeninin icapları götürmektedir.

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı:

Karar s.: 49 Karar t.: 4-2-1969

Konu: Fen Lisesi Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliği h.

Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 19 Nisan 1968 günlü ve 423/6000 sayılı yazıları ile teklif edilen "Fen Lisesi Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliği" nin bağlı örneğine göre kabulü hususunun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştı.

Uygundur.
4-2-1969

Millî Eğitim Bakanı a.
Başmüsteşar
Ferit SANER

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI FEN LİSESİ SINIF GEÇME VE İMTİHAN YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

I — Öğrenci Başarısının Tesbiti, Kanaat Notları ve İmtihan Şekilleri:

Madde 1 — Her öğrencinin başarısı:

a) Öğretmen tarafından yapılacak sürekli bir kontrol ile, bundan elde edilen kanaate,

b) Yapılan ödevlerle, yazılı ve sözlü yoklamaların sonucuna göre verilecek notla, tesbit olunur.

Gerek sürekli kontrollerde, gerek yoklama ve imtihanlarda öğrencinin edindiği bilgileri benimseyip benimsemediği, bunları uygulama gücünde olup olmadığı aranır. Bu hususlar tesbit edilirken öğrencinin ezberciliğe düşmemesine dikkat edilir. Pratik çalışmalarda ve bunlara ait imtihanlarda ise, öğrenciye verilen işin gerektiği kadar süratli, tekniğine uygun olarak yapılıp yapılmadığına ve istenilen nitelikte olup olmadığına bakılır.

Madde 2 — Ders yılı içinde öğrencilere verilecek kanaat notu;

a) Ders sırasında yapılacak sözlü yoklamalarda,

b) Atelye dersleri ile uygulamalı derslerin özellikleri de dikkate alınarak her dönemde en az üçü öğrencilere haber verilmek şartıyla yapılacak yoklamalarda,

c) Okulda ve okul dışında yapılmak üzere verilen her türlü ödevlerle iş ve atelye çalışmalarında öğrencinin elde ettiği başarı gözönünde tutularak ve bir kanaat dönemindeki çalışmalarının bileşkesi olarak takdir edilir.

Notların tesbitinde öğrencilerin o yıl içinde ulaşmaları hedef tutulan genel bilgi seviyesi dikkate alınır.

Kanaat notu, öğrencinin bir dönemde aldığı notların basit bir ortalaması olmamakla beraber onlara dayanmalı ve onlarla açıklanabilmelidir.

Okulda ve evde yaptırılacak ödevlerin, öğrencinin emek ve zaman bakımından gücünü aşmayacak ölçüde düzenlenebilmesi ve yazılı yoklamaların yapılacağı günlerin ayarlanması için o sınıfta dersi olan öğretmenler aralarında işbirliği yaparlar. Bu işbirliği okul müdürü tarafından düzenlenir.

Madde 4 — Okulun ara sınıflarında bulunan öğrenciler, kanaat notları esas tutularak sınıf geçerler.

Madde 5 — Devamsızlıktan sınıfta kalma durumuna düşmemiş olan son sınıf öğrencileri kanaat notları ne olursa olsun bitirme imtihanlarına girerler.

Ancak, 33. madde hükmünden faydalanan öğrenciler de bu imtihanlara alınırlar.

Madde 6 — Her öğretmen öğrencilere vereceği kanaat notlarına esas olmak üzere bir not defteri tutar ve bu deftere 2. maddede gösterilen esaslara göre tesbit ettiği notları ayrı ayrı yazar.

Öğretmenler, sözlü, yazılı ve uygulamalı yoklama sonuçlarını öğrencilere bildirirken alınan notları ve yapılan başlıca hataları açıklarlar.

Her öğretmen, bu not defterine okul idaresine vereceği cetveller için esas olarak kullanmakla ve istenildiği zaman okul müdürüne veya denetleme yetkisi olanlara da göstermekle yükümlüdür.

Madde 7 — İmtihan şekilleri şunlardır:

a) Bütünleme imtihanları,

b) Engel imtihanları,

c) Bitirme imtihanları.

Madde 8 — İmtihanlar bu yönetmelikte belirtildiği şekilde yazılı olarak yapılır.

Ancak, yabancı dil, resim - iş, beden eğitimi, müzik ve daktilografi gibi bazı derslerin imtihanlarıyla atelye imtihanları özelliklerine göre, uygulamalı veya sözlü olarak yapılır.

Madde 9 — Yazılı imtihanlarda öğrenciler, Bakanlıkça kabul edilmiş formlara uygun kâğıtları, üzerlerinde yazılı kayıtlara göre kullanırlar.

Madde 10 — Her iki kanaat döneminde yapılan yoklamalarda kopya yapan veya yapılmasına yardım eden öğrenciler, hemen sınıftan çıkarılarak o derse ait yoklamadan başarısız sayılırlar. Kendilerine (0) not verilir ve durumları okul idaresine bildirilir.

Komisyonlarca yapılan imtihanlarda kopya yapan veya yapılmasına yardım eden öğrenciler hemen imtihan salonundan çıkarılırlar. Bu gibiler o dersin imtihanından başarısız sayılırlar. Kopya yapma veya yapılmasına yardım etme tekrarlanırsa ilgililer o imtihan döneminde bütün derslerden başarısız sayılırlar.

Kopya yapan veya yapılmasına yardım eden öğrenci hakkında ayrıca disiplin yönetmeliğin'n bu husustaki hükmü uygulanır.

Kopya yapanlar veya yapılmasına yardım edenler kopya yaptıkları derslerden kurul kararıyla geçirilemezler.

Madde 11 — Bitirme imtihanlarını yapacak komisyonlar Milli Eğitim Müdürünün başkanlığında toplanacak okul müdürleri tarafından imtihandan en geç bir hafta önce tayin ve tesbit edilir.

İmtihan komisyonu listeleri Milli Eğitim Müdürlüğünce tetkik ve tasdik edilir ve bir örneği alıkonulur. Komisyonlar dersin öğretmeni ile en az iki üyeden teşekkül eder.

Okul müdürü imtihanlar için yeteri kadar öğretmeni gözcü olarak görevlendirir.

Fiili olarak öğretmenlik yapmayanlar imtihan komisyonlarına üye olamazlar. İmtihanları yapacak komisyonların üyeleri imtihanı yapılan dersle ilgileri gözönüne alınarak seçilmelidir.

Her imtihan döneminden bir gün önce öğretmenler kurulu toplanarak yönetmelik hükümlerine göre imtihana ait teferruatı görüşüp kararlaştırır.

Ara sınıfların bütünleme ve engel imtihanları dersin öğretmeni ile okul müdürünün seçeceği en az bir üye tarafından yapılır.

Madde 12 — Sözlü imtihanlarda, imtihan odasına giren öğrenciye, imtihan komisyonu uygun gördüğü soruları yazdırır veya yazılı olarak verir. Sorular verildikten sonra her öğrenciye düşünmek için 10 dakikalık bir zaman bırakılır. Bir öğrenci soruları cevaplandırırken içeriye alınan ikinci öğrenci kendisine verilen soruların cevaplarını hazırlar. Öğrenci, soruların cevaplarını düşünürken bir kâğıda not alabilir.

Madde 13 — Yazılı imtihan soruları ve cevap anahtarlarının hazırlanmasına, usulüne uygun olarak kurulmuş olan komisyonlar tarafından imtihanlardan en az iki saat önce başlanır. İmkân bulunursa hazırlanan sorular çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır.

Atelye imtihanlarının gerekli hazırlığı bir gün evvelinden yapılabilir.

Madde 14 — Yazılı imtihanlarda soruların cevaplarını yazmak üzere öğrencilere 4 saatlik zaman verilir.

Sözlü imtihanlarda ise cevap verme süresi 30 dakikadır. Ancak, bu süre geçtiği halde, öğrenciler henüz cevaplarını bitirmemiş iseler bitirinceye kadar beklenir.

Atelye imtihanlarının süresi, verilen işe göre komisyonlarca tesbit edilir.

Madde 15 — İmtihanlarda soruların açık ve anlaşılır bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilir. Sözlü imtihanlarda öğrenci cevap verirken sözü kesilmez. Ancak, alınan cevaplarda açıklanması gereken hususlar bulunursa o noktalar öğrenciye açıklatılabilir. Öğretmen ve diğer komisyon üyeleri, öğrenciye verdikleri soruların cevabını sezdirecek, öğrenciyi şaşırtacak, kıracak ve korkutacak söz ve hareketlerden sakınmalıdırlar.

Madde 16 — Sözlü ve uygulamalı imtihanlara sabahleyin 8.00 de başlanır. 12.00 den 13.30 a kadar ara verilir. 13.30 dan 19.30 a kadar imtihana devam edilir. Ancak 19.30 da imtihanı yapılamamış öğrenci sayısı sınıf mevcudunun onda birinden çok değilse, kalan öğrencilerin imtihanlarının o gün bitirilmesi için bu süre uzatılır. İmtihanı yapılamamış öğrenci sayısı sınıf mevcudunun onda birinden çok ise ertesi güne bırakılır.

Okul idaresi lüzum görürse, sözlü ve uygulamalı imtihanları en geç saat 9 da başlatabilir. Yazılı imtihanlara saat 9.00 da başlanır.

Tesbit edilen imtihan süresi yetişmediği zaman bir teorik dersle uygulamalı bir dersin imtihanı biri öğleden evvel, diğeri öğleden sonra olmak üzere aynı günde yapılabilir.

Bir günde iki imtihan yapıldığı takdirde, ikinci imtihana 14.30 da başlanır.

Madde 17 — Cevapların değerlendirilmesine imtihan komisyonu üyelerinden başka kimse karışamaz. Not takdirinde anlaşmazlık olursa üyeler notlarını ayrı ayrı verirler. Bu notlarla gerekçeleri bir tutanak halinde not cetveline eklenir. Ayrı ayrı verilen notların ortalaması öğrencinin imtihan notu olarak cetvele geçirilir.

Okul müdürü, imtihan komisyonunun verdiği notu yerinde görmez veya ortalamaları alınan notlar arasında büyük farklar bulursa imtihanı durdurup olayı gerekçesiyle birlikte hemen Valilik makamına veya varsa Bakanlık müfettişine bildirir, bir taraftan da kendi başkanlığında kurulan takviyeli bir komisyonla imtihanın devamını sağlar.

Madde 18 — Yazılı imtihanlar için komisyon, sorularla birlikte bir cevap anahtarı hazırlar ve her sorunun not baremini, gerekirse ayrıntılı olarak belirtir. Köşeleri kapalı imtihan kâğıtlarının incelenmesine başlanmadan önce bu kâğıtlara renkli kalemle birer sıra numarası verilir. İmtihan kâğıtları komisyonca okunur. Okuma sırasında raslanan yanlışların altı, aslı bozulmaksızın renkli kalemle çizilebilir.

Üyeler her soruya cevap anahtarına göre ve aralarında anlaşarak not verirler. Bu notlar doğrudan doğruya imtihan kâğıdı üzerine yazılmayarak, kâğıtların sıra numaralarına göre ve her sorunun değerini ayrı ayrı gösterecek şekilde hazırlanan bir cet-

vele geçirilir. İmtihan kâğıdının üzerindeki birinci inceleme sütununa geçirilerek kâğıdın notu tesbit olunur. Kâğıtlar üyeler tarafından imza edilir.

Soruların değerlendirilmesinde anlaşmazlık olursa her üye notlarını ayrı ayrı verir ve bu notların ortalaması imtihan kâğıdının o soruyla ilgili notunu teşkil eder. Ancak, üyelerden birinin bu nota da itiraz etmesi halinde hazırlanacak tutanak imtihan kâğıdına eklenerek bu kâğıt üzerinde başka bir işlem yapılmaz ve cetveldeki sıra numarası hizasında bu durum belirtilir.

Tutanaklı imtihan kâğıtları, okul müdürünün teşkil edeceği takviyeli bir komisyon tarafından yeniden incelenir. Takviyeli komisyon, ilk komisyona aynı veya yakın branş öğretmenlerinden bir veya ikisinin katılmasıyla kurulur. Bu incelemede, üyeler tarafından ayrı ayrı verilen notların ortalaması alınır ve böylece tesbit edilenler not imtihan kâğıdı üzerindeki birinci inceleme sütununa geçirilir.

Madde 19 — İmtihan kâğıtlarının değerlendirilmesinin sonunda yalnız 5 (beş) ve 5 (beş) ten yukarı not alan öğrencilerin kâğıtları açılır. 5 (beş) ten aşağı not alan öğrencilerin kâğıtları açılmaz. 5 (beş) ten yukarı not alan öğrenciler arasında ortalamayı tutturamamak yüzünden başarısız duruma düşen öğrencilerin kâğıtları, 5 (beş) ten aşağı not almış olan öğrencilerin kâğıtları ile birlikte isim ve ilk incelemede verilen notlar görülmeyecek şekilde yeniden kapatılır ve her iki bakımdan başarısız olan öğrencilerin imtihan kâğıtları okul müdürünün başkanlığında komisyonun bütün üyeleri tarafından ertesi gün bu mümkün olmadığı takdirde, en kısa süre içinde bir kere daha incelenerek değerlendirilir. Sonuç bir tutanakla tesbit edilir.

İmtihan kâğıtlarının değerlendirilmesiyle ilgili bütün işlemler bittikten sonra öğrencilerin aldıkları notlar gereğine göre not cetveline geçirilir.

Bu suretle kesinleşen notlar değiştirilemez. Cetvellerle cevap anahtarları ve sorular imtihan kâğıtları ile birlikte 3 yıl saklanır. İmtihan kâğıtları okulu denetlemeye yetkili olmayan kimselere gösterilmez ve verilmez.

Madde 20 — Öğrenci sayısının fazla olması halinde okul müdürü, gerekli görürse imtihan komisyonunu en az ikişer kişilik gruplara ayırır ve imtihan kâğıtlarını bu gruplar arasında paylaştırır. Bu gruplar imtihan kâğıtlarını yukardaki esaslara göre inceleyip değerlendirir.

Madde 21 — İmtihan sonuçları bütün imtihanlar bittikten sonra, tasdikli cetvellerle topluca ilân edilir. Bu cetvellerde, her öğrencinin aldığı not belirtilir. Cetvellerin asılları dosyasında saklanır.

İmtihanları geçen dönemlerden devreden öğrencilere imtihan sonuçları son imtihanlarının değerlendirilmesinden sonra bildirilebilir.

Madde 22 — İmtihanlar bittikten sonra okul müdürü her imtihana kaç kişi girdiğini bunlardan kaçının başarılı olduğunu, bir yazı ile Millî Eğitim Müdürlüğüne ve bir nüshasını da hazırlayacağı bir raporla birlikte Bakanlığa bildirir.

Madde 23 — İmtihanlardan önce öğretmenler kurulu, 1, 2, 3 ve 4 Haziran tarihlerinde toplanır. Kurul önce gündeminde bulunan konuları görüşüp karara bağladıktan sonra sınıf öğretmenler kurulları halinde öğrencilerin başarı durumlarını gözden geçirir.

Madde 24 — Yaz dönemi imtihanları 5 - 30 Haziran, güz dönemi imtihanları ise, 2 - 20 Eylül tarihleri arasında tesbit edilecek programa göre yapılır.

Madde 25 — Fen lisesi öğrencileri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tesbit edilen şartları taşıyanlar arasında yapılan imtihanlarla seçilir. Kazanan öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünce tebligat yapılır ve hangi tarihler arasında okula kaydolacakları bildirilir.

Madde 26 — Son sınıf öğrencileri, imtihanları seçime tâbi olan derslerden hangilerinin imtihanına gireceklerini imtihan dönemlerinden 15 gün önce bir dilekçe ile okul idaresine bildirmekle yükümlüdürler.

Seçilen dersler iki dönem için değiştirilemez.

Madde 27 — İmtihan odasına okul müdürü ve müdür yardımcıları ile okulu denetleme yetkisi olanlardan başka kimse giremez.

Madde 28 — Kanaat ve imtihan notları 10 esası üzerinden verilir. Öğrenciye kesirli not verilmez. Notların ortalaması alınırken çıkan yarım ve yarımdan büyük olan kesirler tama yükseltilir. Yarımdan küçük olan kesirler dikkate alınmaz.

Notların dereceleri aşağıda gösterilmiştir.

10 - 9 = Pekiyi
8 - 7 = İyi
6 - 5 = Orta
4 - 3 = Zayıf
2 - 1 = Pek zayıf
0 = Boş

Madde 29 — Diploma derecesi, son sınıfta okutulan derslerin herbirine ait bitirme notları toplamının, ders sayısına bölünmesiyle tesbit edilir.

Bitirme notlarının tesbiti aşağıdaki esaslara göre yapılır:

1 — Öğrencinin imtihanına girmeye mecbur olduğu dersler dışındaki; ikinci kanaat dönemi sonunda başardığı veya başarmış sayıldığı derslerin bitirme notu, o derslerin iki kanaat notu ortalamasıdır.

2 — Öğrencinin bitirme imtihanlarına başladığı ilk yaz döneminde, imtihanlarına girip de başardığı veya başarmış sayıldığı derslerin bitirme notu; bu derslerin her birine ait iki kanaat notu ortalamasıyla o dersin imtihanında aldığı notun ortalaması alınmak suretiyle bulunur.

3 — Öğrencinin bitirme imtihanlarına başladığı ilk yaz dönemini takibeden herhangi bir dönemde gireceği imtihanda alacağı geçer not (en az 5) o dersin bitirme notudur.

II — Devam ve Devamsızlık:

Madde 30 — Ders yılının süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar okulun açık bulunduğu bütün günler tamgün sayılarak hesaplanır. Tatil günleri ve her ne sebeple olursa olsun okulun açık bulunmadığı günler hesaba katılmaz. Sabah ve öğleden sonraki zamanlar yarımşar gün sayılır. Çarşamba ve Cumartesi günleri tam gün olarak hesaplanır.

Madde 31 — Öğrenciler okula devam etmek zorundadırlar. Bir ders yılı içinde 20 gün okula devam etmeyen öğrenci, kanaat notları ne olursa olsun başarısız sayılarak sınıfta bırakılır. Bu süre okul idaresinin takdiri ile 30 güne çıkarılabilir. Ancak, son 10 güne giren özürler için sadece özür teskeresi gönderilmesi yetmez, velisinin veya temsilcisinin bizzat okul idaresine gelerek öğrencinin özürünü belgelendirmesi gerekir.

Madde 32 — Okula zamanında gelemeyen ve özürleri okul idaresince kabul edilen öğrenciler derse alınmakla beraber o gün için geç gelmiş sayılırlar.

Geç gelmeyi alışkanlık haline getirenler disiplin kuruluna verilirler.

Madde 33 — Okula devam ederken, yangın, zelzele gibi tabiî afetler yüzünden veya ana, baba, kardeş gibi yakınlarından birinin ağır hastalığı, ölümü gibi önemli sebeplerle kendilerine izin verilenlerle, tedavi yahut ameliyat gerektiren bir hastalıktan dolayı devam süresini doldurmayan öğrenciler;

a) Davranış notu kırılmamış olmak,

b) Devam süresinin en az üçte ikisini doldurmuş ve bir kanaat notu almış bulunmak,

c) Özürleri resmî bir makamdan usulüne göre alınmış ve zamanında okul idaresine teslim edilmiş bir rapor veya belge ile tesbit edilmiş olmak,

d) Çalışkanlığına sınıf öğretmenler kurulunca kanaat getirilmiş bulunmak şartiyle devam süresini dolduran öğrenciler gibi işleme tabi tutulurlar.

Bunlardan bütünlemeye kalanlar imtihana girip girmemekte serbesttirler. Fakat girip de kazanamayanlar o yıla ait okuma hakkını kullanmış sayılırlar.

Madde 34 — Bir sınıfta okuma hakkının kullanılmış sayılacağı haller şunlardır:

a) Kanaat notları ortalaması geçer derecede de olsa okulca tanınmış bir özrü olmaksızın 31. maddede belirtilen devamsızlık süresini doldurarak sınıfta kalmak,

b) Öğretim yılı sonunda sınıfta kalmak, bütünleme veya engel imtihanları sonunda başarısız duruma düşmek,

c) Her ne sebeple olursa olsun 16 Şubat tarihinden itibaren okula devam etmemiş olmak.

III — Öğretim Yılı Süresi, Kanaat Dönemleri ve Kanaat Notlarının Verilmesi:

Madde 35 — Öğretim yılı Eylül ayının 25. günü başlar ve 31 Mayısta sona erer.

Madde 36 — Öğretim yılı bütün sınıflarda iki kanaat dönemine ayrılmıştır. Birinci dönem okulun açıldığı tarihten 31 Ocak akşamına, ikinci dönem de 16 Şubat sabahından 31 Mayıs akşamına kadar sürer.

Madde 37 — Öğrencilere 1 Şubattan başlamak üzere 15 günlük dinlenme tatili verilir.

Madde 38 — Her öğretmen okuttuğu dersten, her öğrenciye 2. maddede belirtilen esaslara göre, her kanaat dönemi için bir kanaat notu verir. Ancak;

a) Türk dili ve edebiyatı dersleriyle Türkçe - kompozisyon dersi için ayrı not verilir.

b) Türkçe - kompozisyon dersinin sözlü ve yazılı çalışmalarında öğrencinin durumu bir bütün olarak ele alınır ve başarısı tek bir notla tesbit edilir.

Madde 39 — Birinci kanaat dönemi notlarını gösteren cetveller 25 Ocak'ta, ikinci kanaat dönemi notlarını gösteren cetveller ise 28 - 31 Mayıs tarihleri arasında okul idaresine teslim edilir. Her öğrencinin o dönem içinde 2. madde hükümlerine göre sözlü ve yazılı yoklama notları ile ödevler karşılığı olarak alacağı notlar da ayrı ayrı bu cetvellerde gösterilir.

Madde 40 — Millî güvenlik bilgisi dersinin kanaat notlarıyla imtihanlarında, özel yönetmeliğine uyulur.

Madde 41 — Sağlık halleri veya beden arızaları dolayısiyle beden eğitimi dersine giremiyecek durumda olan öğrenciler, okul doktorundan, okul doktorunu nteşhis koyamadığı hallerde okul idaresinin havale edeceği resmî bir hastaneden en az iki doktorun imzasiyle rapor almak zorundadırlar. Okul doktoru olmıyan yerlerde rapor, okul müdürlüğünün havalesiyle resmi bir hastahaneden, resmi hastahane bulunmayan yerlerde, okul müdürlüğünün havalesiyle resmî bir doktordan alınır.

Raporda sağlık hallerinin veya beden arızalarının, geçici bir zaman için mi, sürekli olarak mı beden eğitimi dersine engel teşkil ettiği açıklanmalıdır. Bu gibi öğrenciler rapor süresince beden eğitimi dersinden muaf tutularak kendilerine not verilmez ve gerekli yerlere raporlu olduğu işaret edilir.

Herhangi bir sebeple sesleri müzik dersinin uygulamasına elverişli olmayan öğrencilerin durumu okul doktoru, okul doktoru olmayan yerlerde okul idaresinin göstereceği resmi bir doktor ile müzik öğretmeni tarafından tesbit edilir. Bu gibilerin müzik imtihanları yalnız teorik bilgilerden yapılır ve kanaat notları buna göre verilir.

Madde 42 — Her kanaat dönemi sonunda öğrencilere, o döneme ait kanaat notlarıyla devam durumlarını gösteren birer karne verilir. Birinci kanaat döneminde verilen karnelerin veliler tarafından imzalandıktan sonra okul idaresine geri getirilmesi şarttır. İkinci dönemde verilen karneler geri istenmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Sınıf Geçme ve Bitirme İmtihanları

A — Sınıf Geçme:

Madde 43 — Ara ve son sınıflarda aşağıdaki esaslara göre sınıf geçilir.

1 — Doğrudan doğruya.

a) Her dersten iki kanaat notu ortalaması en az 5 olan öğrenciler doğrudan doğruya sınıf geçerler.

b) Bir veya iki dersten iki kanaat notu ortalaması 4 (dört) tutan öğrencilerden, sınıf geçme notları ortalaması en az 6,5 (altı buçuk) olanlar da aşağıdaki kayıtlarla doğrudan doğruya sınıf geçerler.

Bunlar arasında:

Birinci ve ikinci sınıflarda Türkçe - Kompozisyon, Millî Güvenlik Bilgisi, Temel Matematik, Geometri, Fizik, Kimya, Biyoloji,

Son sınıflarda, Türkçe - Kompozisyon, Millî Güvenlik Bilgisi, Temel Matematik, Geometri, İleri Fen (Fizik, Kimya Biyoloji) derslerinin iki kanaat notu ortalaması 4 (dört) tutan dersler arasında bulunduğu takdirde bu derslerden ortalama ile sınıf geçilmez.

c) Birinci kanaat döneminde başarısız oldukları ders veya derslerden ikinci kanaat döneminde en az 7 (yedi) almış bulunan öğrenciler, bu ders veya derslerden iki kanaat notu ortalamasına bakılmaksızın doğrudan doğruya sınıf geçerler.

2 — Sınıf öğretmenler kurulu kararıyla,

Sınıf öğretmenler kurulu ara sınıflarda bütün öğrencilerin durumlarını incelemek üzere; ikinci kanaat dönemi sonunda toplanır.

Sınıf öğretmenler kurulu son sınıf öğrencilerinin sınıf geçme durumlarını incelemez.

Toplantılara okul müdürü, müdür yardımcılarından biri veya o sınıf öğretmenleri arasından okul müdürünün seçeceği bir öğretmen başkanlık eder. Kurul her öğrencinin ayrı ayrı, her dersten gösterdiği başarı ile birlikte yıl içinde harcadığı çabayı bir üst sınıfı yapıp yapamıyacağını, disiplin ve devam durumlarını gözönünde bulundurarak öğrenciyi başarısız olduğu derslerin, en çok ikisinden ilgili ders öğretmeninin de muvafakatını almak şartıyla başarılı sayabilir.

Ancak, birinci ve ikinci sınıflarda Türkçe - Kompozisyon, Millî Güvenlik Bilgisi, Temel Matematik, Geometri, Fizik, Kimya, Biyoloji derslerinden kurul kararıyla sınıf geçilmez.

Kurul kararıyla bazı derslerden geçirilen öğrenciler, ortalamadan faydalanarak sınıf geçemezler. Başarısız oldukları geri kalan derslerden bütünleme imtihanlarına girmek zorundadırlar. Kurul kararıyla ve ortalamadan yararlanılarak, geçirilen derslerin notları değiştirilemez.

Kurul birinci kanaat döneminde orta ve ortanın üstünde başarı göstererek ikinci kanaat döneminde yapılan sözlü ve yazılı yoklamalarda bulunmamış, okul ev ödevlerini yapmamış ve çalışmıyarak zayıf duruma düşmüş bir öğrenciyi kanaat notlarının ortalamaları yeter derecede de olsa bu gibi derslerden başarısız sayabilir.

Kurul, usulüne göre raporlu olan öğrencilerin durumlarını inceliyerek sınıf geçip geçmemeleri hakkında gerekli kararı verebilir.

3 — Ara Sınıflarda Bütünleme İmtihanları:

Madde 44 — Ara sınıflarda en çok 4 (dört) dersten bütünlemeye kalınır.

Madde 45 — Bütünleme imtihanlarında başarılı sayılmak için her dersten 5 (beş) veya daha yukarı not almak gerekir.

4 — Ara Sınıflarda Engel İmtihanları:

Madde 46 — Özürleri sebebiyle bütünleme imtihanlarına girememiş olan öğrenciler, imtihandan önce özürlerini yazı ile okul idaresine bildirmeye mecburdurlar.

Özürleri okul idaresi tarafından kabul edilen öğrenciler, engel imtihanına alınırlar.

Engel imtihanları öğretim yılı başı ile 10 Kasım arasında ve bütünleme imtihanları hükümlerine göre yapılır.

Hastalık dışında kalan olağanüstü hallerde Bakanlıkça verilecek emirlere göre hareket edilir.

Raporları okul idaresince kabul edilmiş olup hastalıkları devam edenler raporda belirtilen sürenin sonunda hemen imtihana alınırlar. Özürlerini vaktinde haber vermiyenler, özürleri kabul edilmiyenler, engel imtihanlarına girmeyenler veya girip de başaramıyanlar sınıfta kalırlar.

B — Bitirme İmtihanları:

Madde 47 — Bitirme imtihanları, yaz ve güz döneminde olmak üzere yılda iki defa yapılır. Diploma almak için bu imtihanlara girip başarı göstermek şarttır.

Madde 48 — 5 inci madde hükümlerine göre bitirme imtihanlarına giren öğrencilerden,

a) He rdersten iki kanaat notu ortalaması en az 5 olanlar,

b) Birinci kanaat döneminde başarısız oldukları derslerden ikinci kanaat döneminde en az 7 almış olup da iki kanaat notu ortalaması 5 tutmayanlar,

c) Ortalama ile sınıf geçilemiyen dersler hariç olmak üzere, bir veya iki dersten iki kanaat notu ortalaması 4 tutan öğrencilerden sınıf geçme notlarının ortalaması en az 6,5 olanlar yalnız aşağıda gösterilen derslerden bitirme imtihanına girerler.

1 — Tarih,
2 — Temel Matematik,
3 — Geometri,
4 — İleri Fen (Son sınıfta seçtiği ders: Fizik, Kimya, Biyoloji'den biri),
5 — Türkçe - Kompozisyon ile, aşağıda adları yazılı seçmeli dersler grubu içinden öğrencinin seçeceği bir ders olmak üzere 6 derstir.

Seçmeli dersler grubu:

1 — Türk Dili ve Edebiyatı,
2 — Yabancı Dil,
3 — Sosyoloji - Ekonomi.

Madde 49 — Son sınıf öğrencilerinden, ikinci kanaat dönemi sonunda durumları yukarıdaki maddenin a, b ve c fıkra-

larındaki hükümlere uymadığından dolayı başarısız olanlar hem bu altı dersten, hem de başarısız oldukları diğer derslerden bitirme imtihanlarına girerler. Bu derslerden başarılı sayılabilmek için imtihanlarda her dersten en az 5 numara almak ve iki kanaat notu ortalaması ile bitirme imtihanında alınan notun ortalamasının en az 5 tutması şarttır. Bu not, bitirmeye esas olan sınıf geçme notu olarak kabul edilir.

Bitirme imtihanlarında 7 veya daha yukarı alınan her dersten ortalamaya bakılmaksızın sınıf geçilir ve iki kanaat notu ortalaması ile bitirme imtihanında alınan notun ortalaması bitirmeye esas olan sınıf geçme notu olarak kabul edilir.

Madde 50 — Yaz dönemi bitirme imtihanlarında başarı gösteremeyenler güz dönemi imtihanlarına girerler. Güz döneminde her dersten en az 5 numara alanlar başarılı sayılırlar.

Güz döneminde de başarı sağlayamayanlar, başaramadıkları derslerin imtihanlarına müteakip dönemlerde tahditsiz olarak girmeye devam ederler ve 5 numara aldıkları takdirde o dersin imtihanını başarmış sayılırlar. Ancak, ilk dört dönem haklarını kullandıkları halde bir dersten veya bir kısım derslerden başarı gösterememiş olanların askerlikten tecil v. s. gibi öğrencilik hakları devam etmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Madde 51 — Fen Lisesinde okul dışından bitirme imtihanları yapılmaz.

Madde 52 — Fen Lisesindeki bütünleme, bitirme ve engel imtihanlarında başka okullara imtihan nakli yapılmaz.

Madde 53 — Fen Lisesi ara sınıf öğrencilerinden, öğrenimlerine başka bir lisede devam etmek isteyenler hakkında aşağıdaki esaslara göre işlem yapılır:

A — Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji dersleri dışındaki derslere ait notlarla ilgili işlemler umumî hükümlere göre yapılır.

B — Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik derslerine ait notlar konusunda:

a) Derslerin başlamasından itibaren iki ay içinde ayrılanlara not verilmez. Bu gibi öğrenciler 1. ve 2. kanaat dönemi notlarını naklen kaydoldukları liselerde alırlar.

b) Derslerin başlamasından iki ay sonra ve 1 Nisan'dan önce ayrılanların 1. kanaat dönemi notları, ayrıldıkları okul tarafından verilir. 2. kanaat dönemi notlarını naklen kaydoldukları okuldan alırlar.

c) 1 Nisan'dan sonra ayrılanların 1. kanaat notları yine ayrıldıkları okul tarafından verilir. 2. kanaat notlarını aldıkları okulda bu dönemde almış oldukları ve tasdiknamelerine yazılmış olan notlar dikkate alınarak naklen kaydoldukları liselerden alırlar.

Madde 54 — a) Fen Lisesi birinci ve ikinci sınıflarında bir yıl sınıfta kalan öğrencilerin okulla ilişiği kesilir. Kendilerine bir daha fen lisesine dönmek üzere ayrıldığı sınıfı belirten bir tasdikname verilir.

Bu gibiler diledikleri takdirde liselerin dengi sınıflarına alınırlar.

b) Fen Lisesi üçüncü sınıflarında bitirme imtihanlarına girenlerden başarı sağlıyamayıp diğer dönemlere kalanlardan bu okulda imtihanlara devam etmek isteyenlere bir daha fen lisesine dönmemek üzere durumunu belirten bir tasdikname verilir. Bu gibiler diledikleri takdirde kaldıkları derslerden, uygulanan öğretim programına göre liselerde bitirme imtihanlarına girerler.

Madde 55 — Bu yönetmelikte tesbit edilen imtihanların başlama ve okulların açılma tarihleri resmî tatil gününe rastladığı takdirde bu maddelerin hükümleri resmî tatil gününü takip eden ilk iş gününde uygulanır.

Madde 56 — Bu yönetmelik 1968 - 1969 öğretim yılından itibaren uygulanır.

Madde 57 — Bu yönetmelikte hükme bağlanmamış hususlarda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta dereceli okullarda uygulanan yönetmelikler hükümlerine göre işlem yapılır.

Madde 58 — 2287 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre hazırlanan bu yönetmeliği Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Geçici madde 1 — Bitirme imtihanlarını 1966 - 1967 öğretim yılında başlamış olan öğrenciler ,eski rejime göre imtihanlarına devam ederler.

Geçici madde 2 — 1968 - 1969 öğretim yılında son sınıfta bulunan öğrenciler için imtihan konusu olan dersler şunlardır:

1 — Türkçe - Kompozisyon,

2 — Temel Matematik,

3 — Geometri,

4 — İleri Fen (Son sınıfta seçtiği ders: Fizik, Kimya, Biyolojiden biri) ile aşağıda yazılı üç dersten öğrencinin seçeceği bir ders olmak üzere 5 derstir.

Seçmeli dersler grubu:

1 — Türk Dili ve Edebiyatı,
2 — Yabancı Dil,
3 — Sosyoloji, Psikoloji, Ekonomi.

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ — ANKARA